

**DANI DEFEKTOLOGA SRBIJE
STRUČNO-NAUČNA KONFERENCIJA SA
MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM**

**ZBORNİK
REZİMEA**

ZLATIBOR, 16-19. FEBRUAR 2023

DANI DEFEKTOLOGA SRBIJE ZLATIBOR, 16-19. FEBRUAR 2023.

Izdavač

Društvo defektologa Srbije, Kosovska 8/1, Beograd

Štampa

PM plus D.O.O., 22.oktobra 8a, Beograd

Za organizatora

Siniša Ranković, predsednik UO Društva defektologa Srbije
Prof.dr Marina Šestić, dekan - FASPER

Organizatori

Društvo defektologa Srbije
Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Organizacioni odbor

Maja Matović
Željka Trbović
Milka Glavonjić
Uroš Šotarević
Svetlana Pešić
Jasmina Poznanov Dejanov
Zoran Kovačić

Programski odbor

Prof.dr Daniela Bratković
Prof.dr Medina Vantić-Tanjić
Prof.dr Vesna Radovanović
Doc.dr Marija Maljković
Prof.dr Gordana Nikolić
Prof.dr Mirjana Japundža Milisavljević
Prof.dr Sanja Čopić
Prof.dr Mirjana Petrović Lazić
Prof.dr Vesna Vučinić
Prof.dr Ljubica Isaković
Prof.dr Danijela Ilić Stošović
Doc.dr Božidar Filipović:
Ass. Staša Lalatović:

Generalni sekretar

mr Miodrag Nedeljković

Tehnički sekretar

Gorana Kiković

Sekretar za finansije

Radomir Leković

Tehnički urednik

mr Miodrag Nedeljković

ISBN 978-86-84765-61-3

ULOGA FACIJALNE EKSPRESIJE I EMOCIJA U ZNAKOVNOM JEZIKU

Tamara Kovačević, Ljubica Isaković

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

U svakodnevnom životu, izraz lica je sastavni deo neverbalne komunikacije. Preko izraza lica prenosi se mnoštvo ličnih i međuljudskih informacija. Za gluvu i naglunu decu, facijalna ekspresija ima poseban status kada je u pitanju znakovna komunikacija. Pokreti lica i glave se koriste u znakovnim jezicima na svim nivoima jezičke strukture. Emocionalni izrazi lica imaju važnu socijalno-psihološku i komunikativnu funkciju. Uspesna komunikacija se oslanja na zajedničko predstavljanje i razumevanje unutrašnjih emocionalnih stanja. Antropološka istraživanja facijalne ekspresije pokazuju da se osnovne emocije (ljutnja, gađenje, strah, sreća, tuga i iznenađenje) mogu sa velikom tačnošću prepoznati u različitim kulturama. Sposobnost kodiranja i dekodiranja emocionalnih znakova u našem društvenom okruženju je od suštinskog značaja za normativno društveno funkcionisanje.

Cilj ovog rada je da se kroz pregled istraživanja analizira uloga facijalne ekspresije i emocija u znakovnom jeziku. Lingvistička istraživanja znakovnih jezika ukazuju da postoje izrazi lica koji se koriste zajedno sa manuelnim znacima i funkcionišu kao fonološke karakteristike, morfeme i sintaksički/prozodijski markeri. Podizanje obrva i različiti izrazi lica su jasno komunikativne prirode i koriste se u kombinaciji sa pokretima ruku. Znakovni jezici su prirodni lingvistički sistemi koji nastaju unutar zajednice gluvih i, kao i govorni jezici, imaju fonološke, leksičke i sintaksičke nivoe strukture. Neophodno je da facijalna ekspresija i jezik tela u znakovnom jeziku budu u koordinaciji da bi doveli do pravog značenja poruke.

Pregledom dostupne literature, uočeno je da u znakovnom jeziku izraz lica ne prenosi samo emocionalne već i gramatičke i sintaksičke informacije. Izrazi lica predstavljaju markere intenziteta i, kao rezultat, isti gest- znak može imati različita značenja u zavisnosti od pratećeg izraza lica. Pokret glave i facijalna ekspresija mogu potpuno da izmene značenje pojedinog znaka- gesta. Mimika lica ima posebnu ulogu u diferencijaciji sinonimnih znakova.

Rezultati brojnih studija ukazuju na značajnu povezanost između znakovnog jezika i emocionalnog izražavanja. Gluva i nagluna deca, sa najvećom tačnošću u okviru osnovnih emocija, prepoznaju sreću, a najteže identifikuju strah i gađenje. Postoji velika varijabilnost u tačnoj vizuelnoj percepciji emocija. Gluvu i naglunu decu je neophodno edukovati u prepoznavanju izraza lica i razumevanju emocija.

Ključne reči: znakovni jezik, facijalna ekspresija, emocije, gluva i nagluna deca